

DRAG QUEEN / DRAG KING

NARZĘDZIEM DESTABILIZACJI KATEGORII PŁCI

[materiał informacyjny]

SPIS TREŚCI

1. Wyjaśnienie pojęć: drag queen / drag king
2. Drag queen / drag king jako środek do celu, jakim jest destabilizacja kategorii płci
3. Skala promocji drag queen / drag king - 2024 r.
4. Obszary destabilizacji kategorii płci
5. Argumenty stron w sporze o destabilizację kategorii płci

1. Wyjaśnienie pojęć: drag queen / drag king

Określenia drag queen / drag king odnoszą się tak do działań, jak i do osób podejmujących te działania.

Drag queen to mężczyzna, który przebiera się za kobietę i występuje przed publicznością (z angielskiego "in drag" oznacza bycie w przebraniu przeciwnej płci). Upodabnia się on do kobiety za pomocą krzykliwego, jaskrawego makijażu, dodatków i kolorowego, kiczowatego stroju, a także zachowania.

Portal [Abc Zdrowie](#)

Drag king / drag queen – kobieta lub mężczyzna przebrani w stroje przynależne płci przeciwnej i naśladujący charakterystyczne dla niej zachowania w celach artystycznych tj. do odegrania na scenie kobiecości (drag queen) lub męskości (drag king)

J. Mizielińska, A. Stasińska, *Drag queen / drag king*,
w: *Encyklopedia gender*, Warszawa 2014, s. 94 – 97.

... drag king to każda osoba (wszystko jedno jakiej płci/genderu, choć najczęściej są to kobiety), która w świadomy sposób robi przedstawienie z męskości i nagina granice genderu. Etymologia określenia wywodzi się z języka angielskiego, w którym in drag znaczy „w przebraniu osoby innej płci”, zaś słowo king (król) zaczerpnięto przez analogię do terminu drag queen, oznaczającego mężczyznę występującego w przebraniu kobiety.

(...) np. drag king z odsłoniętą piersią czy twarz w połowie z makijażem kobiecym i w połowie z zarostem. (...) Oczywiście najlepiej kolorystycznie dobrane są własne włosy, a efekt najbardziej zbliżony do zarostu na twarzy osiągniemy, używając drobno pociętych włosów łonowych.

(...) podstawowym elementem stroju drag king jest sztuczny penis – sporządzony z dwóch do trzech zwiniętych grubych skarpet, albo wypchanego watą kondoma lub może być zastąpiony jakąkolwiek zabawką lub przedmiotem przydatnym podczas przedstawienia – jak dildo, pejcz czy pałka policyjna.

Anna Świrek, *Performatywne aspekty queer*
– krótka historia rozwoju kultury drag kings na scenie zagranicznej i polskiej,
w: [Queer Studies. Podręcznik kursu](#), red. R. Biedroń, J. Kochanowski, M. Abramowicz

2. Drag queen / drag king jako środek do celu, jakim jest destabilizacja kategorii płci

Działania typu drag queen / drag king są środkiem do celu, jakim jest destabilizacja kategorii płci – odrzucenie koncepcji stałej płci żeńskiej i męskiej. Mówiąc językiem zwolenników tej koncepcji, chodzi o przełamanie „binarności płci”. U podstaw tych działań leży bowiem fundamentalne założenie, że płeć jest czymś sztucznym, jest tylko i wyłącznie konstruktem społecznym i że można ją dowolnie kształtować. Pierwszym krokiem tej destabilizacji jest obnażenie „iluzoryczności kategorii płci”, pokazanie, że pozornie stabilne kategorie płciowe kobiecość i męskość to „złudzenie”. Taka jest istota przekazu działań typu drag queen / drag king.

Takie właśnie rozumienie płci i taki cel działań drag queen / drag king deklarują przedstawiciele środowisk LGBT w swych publikacjach. Czynią to na dwa sposoby: poprzez bezpośrednie deklaracje i poprzez umieszczenie tematyki drag queen / drag king w ramach teorii queer.

Przykłady takich bezpośrednich deklaracji:

Badaczki i badacze związani z nurtem teorii queer (m.in. Butler) stoją na stanowisku, że drag, ujawniając imitacyjną / performatywną strukturę płci, ma duży potencjał subwersyjny¹ (por. queer studies). Judith Butler stwierdza, że każda płeć jest jak drag, czyli jest scenicznym kostiumem dnia codziennego. Takie rozpoznanie oznacza, że to, co uchodzi za fundament płci, jej źródło (tzw. płeć biologiczna), jest także sztuczne oraz w rezultacie przyczynia się do destabilizacji hegemonii heteronormatywności. Bycie drag jest subwersyjne, ponieważ unaocznia, że płeć biologiczna i kulturowa oraz samo to rozróżnienie na płeć biologiczną i kulturową są jedynie konstruktami. Inni zwracają uwagę na to, że parodia wykorzystana przez drag queens ma wydźwięk polityczny (Munoz 1999). Przesada w odgrywaniu płci jest odkrywaniem pozornej stabilności atrybutów przypisanych kobiecości i męskości.

J. Mizielińska, A. Stasińska, *Drag queen / drag king*,
w: *Encyklopedia gender ...*, s. 94.

Przedstawienie DK pokazuje, że tak naprawdę wszystko to imitacja, pewna tymczasowość, tożsamość, w którą cię wrzucono i nie musi być twoją tożsamością. (...) warto choć raz to zrobić, żeby poczuć, jaki efekt daje przysłowiowa skarpetka i bandaż... Coś pęka w tobie, (...) I dlatego warto się tym zainteresować i pobawić (...), wejść na scenę i pośmiać się z patriarchalnego świata.

Anna Świrek, *Performatywne aspekty queer*
– krótka historia rozwoju kultury drag kings ..., s. 147.

Przebieranie się w strój mężczyzny podważa dychotomiczny podział społeczeństwa, jaki istnieje w społeczeństwie heterocentrycznym. Nagle w pozycji płci, która kojarzona jest z władzą, wiedzą i siłą, staje przedstawicielka płci przeciwnej płci, która opisywana jest jako przeciwieństwo mężczyzn w każdym zakresie. Ten rewolucyjny akt zagraża patriarchalnemu systemowi władzy, odziera z tajemnicy władzę mężczyzn, bo ukazuje, jak wiele zyskują oni przez wygląd, przez tworzone pozory płci.

Anna Świrek, *Performatywne aspekty queer*
– krótka historia rozwoju kultury drag kings ..., s. 151

Jeden z ciekawszych performance'ów wystawianych przez tę parę to „Obsolescenza del Genere”, podczas którego na scenę wychodzą nago, trzymając się za ręce, mężczyzna, kobieta i osoba transseksualna K/M. Obok nich na scenę wkracza Julius, w białej i powoli, w trakcie całego przedstawiania nakłada na siebie atrybuty drag king – bandażuje klatkę piersiową, zakłada strój. Performance ten ukazuje, jak archaiczne jest pojęcie płci – płeć biologiczna może być zmieniona, gender dobieramy sobie sami.

Anna Świrek, *Performatywne aspekty queer*
– krótka historia rozwoju kultury drag kings ..., s. 155

Przykładem umieszczenia tematyki drag queen / drag king w ramach teorii queer jest cytowany już wyżej fragment hasła *Drag queen / drag king* w: *Encyklopedii gender*:

Badaczki i badacze związani z nurtem teorii queer (m.in. Butler) stoją na stanowisku, że drag, ujawniając imitacyjną / performatywną strukturę płci, ma duży potencjał subwersyjny (por. queer studies). ...

¹ „Subwersja” (ang. subversion) oznacza w kontekście teorii gender/queer „wywrotowość” (por. *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. A. Gajewska, Poznań 2012), to „działania wywrotowe” i „rozbijanie od środka istniejącej struktury” (por. hasło „subwersja” na portalu „Szkoła patrzenia” <https://szkolapatrzenia.pl/publikacja/3-seria-l/3-14-subwersja.html?source=5>), to przeczenie „normatywnym zapatrywaniom na płeć, role płciowe i seksualność” (por. hasło „subwersja (gender)” na portalu „Wikipedia” [https://pl.wikipedia.org/wiki/Subwersja_\(gender\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Subwersja_(gender)))

Cytowany artykuł o drag queen / drag king autorstwa Anny Świrek, *Performatywne aspekty queer – krótka historia rozwoju kultury drag kings ...* znajduje się w pracy „[Queer studies. Podręcznik kursu](#)”. Praca ta została wydana pod redakcją autorytetów środowisk LGBT m.in. Roberta Biedronia (aktualnego europosła) i prof. Jacka Kochanowskiego (wykładowcy UW). Wydała ją Kampania Przeciw Homofobii. W pracy tej obecne są m.in. takie deklaracje celów koncepcji queer:

- „dekonstrukcja i destabilizacja kategorii płci i seksualności”, „destrukcja całego systemu społecznego opartego na tych kategoriach”, uwolnienie seksualności z „opresji normatywnej”

Polityka wiążąca się z wiedzą wypracowywaną w ramach queer studies umożliwia osiągnięcie celu strategicznego: dekonstrukcję i destabilizację kategorii płci i seksualności, a co za tym idzie, destrukcję opartego na tych kategoriach systemu stratyfikacji społecznej, z jego wykluczeniami i jego przemocą. Jest to cel dalekosiężny i o wiele bardziej doniosły niż doraźne sukcesy taktyczne, ale tylko on prowadzić może do uwolnienia naszych ciał i pragnień z opresji normatywnej, co jest zasadniczym przedmiotem zabiegów polityki queer.

J. Kochanowski, *Queer Studies – wprowadzenie*, w: [Queer studies. Podręcznik kursu](#) ..., s. 9

- „odrzuć chronionych normatywnie, kulturowych wzorów zachowań seksualnych i ról płciowych”, „odrzuć przypisywania jednostkom trwałych ról i tożsamości, raz na zawsze definiujących osobę co do jej orientacji seksualnej”

... teoria queer postuluje odrzucenie chronionych normatywnie, kulturowych wzorów zachowań seksualnych i ról płciowych. Człowiek w różnych momentach swojego życia i w różnych sytuacjach powinien mieć prawo do różnych zachowań seksualnych – o ile, rzecz jasna, nie będą one zagrażać innym osobom. W związku z tym w kulturze i życiu społecznym powinno się odrzucić przypisywanie jednostkom trwałych ról i tożsamości, raz na zawsze definiujących osobę co do jej orientacji seksualnej. Świat szczęśliwy społecznie ma być światem, w którym i kobiety, i mężczyźni określają się w płynny, dynamiczny sposób co do swych seksualnych preferencji.

I. Krzemiński, *Spółeczna historia homoseksualności. Ruch wyzwolenia (szkic do problematyki)*;
w: [Queer studies. Podręcznik kursu](#) ..., s. 50

Działania typu drag queen / drag king są jednym z środków do realizacji zadeklarowanego wyżej celu.

Warto też zaznaczyć, że drag queen / drag king to działania, których dotychczas środowiska LGBT nie eksponowały, żeby nie burzyć budowanego w mediach „projektowanego pola widoczności”.

Budowanie wizerunku mniejszości zakłada wartościowanie pewnych jej modeli kosztem innych. Na przykład lesbijki i geje żyjący w stałych związkach, pasujący do swoich ról płciowych (kobiety i mężczyźni), odnoszący zawodowe sukcesy i mieszkający w dużych miastach mogą łatwiej stać się preferowanym wzorcem przedstawiania seksualnej mniejszości niż ktoś mający wielu kochanków, niewpisujący się w pożądaną wzorzec klasy średniej, uprawiający sadomasochizm, „z manierowany” (zniewieściał) gej albo nosząca spodnie lesbijka mieszkająca na wsi – ci mogą w ogóle nie znaleźć się w projektowanym polu widoczności. I tak kilka lat temu organizatorzy warszawskiej Parady Równości nie życzyli sobie udziału drag queens, żeby ich egzotyczny wygląd nie zdominował przedstawień Parady w mediach.

T. Basiuk, *Coming out po polsku*,
w: w: [Queer Studies. Podręcznik kursu](#), red. R. Biedroń, J. Kochanowski, M. Abramowicz, s. 119

3. Skala promocji działań drag queen / drag king – 2024 r.

Promocja drag queen / drag king w Polsce m.in.

1. [Wywiad z drag queen o pseudonimie „Twoja Stara” w TVP Poznań](#) 29.05.2024 - dostępny dla szerokiego kręgu odbiorców – w tym dla dzieci i młodzieży.
2. [Poparcie wchodzenia do szkół drag queen / drag king przez M. Sikore](#), wiceminister z rządu D. Tuska (08.2024)

Promocja drag queen / drag king w sferze międzynarodowej m.in.

1. Inauguracja Olimpiady w Paryżu (07.2024)
 - a. [Parodia obrazu „Ostatnia Wieczerza”](#) w stylu i z osobami drag queen / drag king
 - b. [Zapalenie znicza olimpijskiego przez drag queen](#)

4. Obszary destabilizacji kategorii płci

Destabilizacja kategorii płci prowadzi w konsekwencji do zmian sposobu zorganizowania tych wszystkich obszarów życia społecznego, które opierają się na zasadzie podziału na kobiety i mężczyzn. Obszary te to m.in.

1. Język (gramatyka oparta o rozróżnienie mężczyzna – kobieta)
2. Tożsamość w świetle prawa (w urzędowych dokumentach np. dowodzie osobistym)
3. Małżeństwo (zawierane między mężczyzną i kobietą)
4. Wychowanie (w wychowaniu chodzi o pomoc w akceptacji swojej płci, akceptacji kobiecości i męskości)
5. Relacje rodzinne (relacje oparte na rozróżnieniu płci: matka, ojciec, syn, córka)
6. Zajęcia w szkołach (np. WF, część zajęć WDŻ – oddzielnie dla dziewcząt i chłopców)
7. Toalety (m.in. w szkołach – oddzielnie dla dziewcząt i chłopców)
8. Szatnie i prysznice na basenach (oddzielnie dla kobiet i mężczyzn)
9. Sport (oddzielnie: kobiety i mężczyźni)
10. Więzienia (oddzielne więzienia dla kobiet i więzienia dla mężczyzn)
11. Szpitale (oddziały dla kobiet, opieka nad kobietami, choroby kobiece)
12. Ośrodki dla ofiar gwałtów (adresowane wyłącznie dla kobiet)
13. Wiek emerytalny (zróżnicowanie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn m.in. w Polsce)
14. Zawody (są zawody typowo męskie wymagające odpowiedniej siły np. górnik)
15. Organizacje i ruchy społeczne (np. organizacje kobiece, feministki walczące o prawa kobiet)
16. Prawo (np. prawo rodzinne i opiekuńcze opiera się na takich pojęciach jak np. matka)
17. Parytety (są miejsca, gdzie są wprowadzane parytety np. w zarządach, miejsca na listach wyborczych)
18. Doktryny religijne (prawda wiary, że Bóg stworzył człowieka mężczyzną i kobietą)
19. Świątowania kapłańskie (w Kościele katolickim i prawosławnym – wyłącznie dla mężczyzn)

Każdy z tych obszarów wymagałby szerszego rozwinięcia i podania przykładów. Tu są wskazane tylko hasłowo, aby pokazać skalę i kompleksowość zmian związanych z ideą destabilizacji płci.

5. Argumenty stron w sporze o destabilizację kategorii płci

Zwolennicy działań typu drag queen / drag king i związanej z tym destabilizacji płci przywołują na poparcie swojego stanowiska różnego rodzaju argumenty. Przede wszystkim odwołują się do takich uzasadnień, jak:

- podział ludzi na dwie stałe płci jest źródłem niesprawiedliwości i trzeba ten podział odrzucić
- podział ludzi na dwie stałe płci jest wytworem społecznym, może być zmieniony
- podział ludzi na dwie stałe płci jest źródłem krzywdy - wiele osób cierpi, bo źle się czuje w ciele,
- osoby, które nie mieszczą się w krzywdzącym schemacie dwu stałych płci, doświadczają krzywdy i niesprawiedliwości ze strony „patriarchalnego i heteroseksualnego” społeczeństwa
- osoby, które nie mieszczą się w krzywdzącym schemacie dwu stałych płci, mają prawo do tolerancji ze strony społeczeństwa

- osoby, które nie mieszczą się w krzywdzącym schemacie dwu stałych płci, mają prawo do swobody ekspresji seksualnej
- osoby, które nie mieszczą się w krzywdzącym schemacie dwu stałych płci, mają prawo do obrony przed tzw. hejtem i „mową nienawiści” (stąd postulat karania za „mowę nienawiści”).

Przeciw temu stanowisku można wysunąć następujące argumenty:

1. Destabilizacja kategorii płci jest działaniem wbrew ustaleniom biologii i genetyki, które wskazują jednoznacznie, że istnieje tylko płeć żeńska i męska i że ma ona stały charakter.

[Prof. Christiane Nüsslein-Volhard, laureatka nagrody Nobla: Teoria, że płeć jest tylko konstruktem społecznym, jest nonsensem.](#) Pomysł, że można dowolnie zmieniać płeć, to myślenie czysto życzeniowe. Biorąc hormony, na przykład, dziewczyna może uzyskać głębszy głos i wzrost brody, ale chromosomy pozostają takie same przez całe życie – twierdzi prof. Christiane Nüsslein-Volhard, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny.

2. Destabilizacja kategorii płci jest uderzeniem w znaczenie i strukturę rodziny – jest antyrodzinna.

[Fragment wywiadu z osobą trans:](#) *Kasia Gauza jeszcze niedawno była Michałem. (...) wkrótce jej dziewczyna urodzi ich dziecko. (...) Kasia wciąż jest biologicznie mężczyzną i tak samo funkcjonuje w papierach. Będzie więc ojcem. - To prawda, że we wszystkich papierach będę funkcjonować jako ojciec, ale tylko od nas zależy, jak będziemy komunikować się w domu, jak będzie się do mnie dziecko zwracało (...) jeśli zdecyduję się na tranzycję (...) wtedy też już nie będę przecież ojcem, mimo że to dziecko spłodziłam i będę wychowywać. Jest cała plątanina spraw, które trzeba w jakiś sposób rozwiązać, ale to jest dopiero przed nami.*

3. Destabilizacja kategorii płci jest uderzeniem w wychowanie dzieci i młodzieży.

Dzieci i młodzież rozwijają się prawidłowo w sferze płci wtedy, gdy akceptują swoją płeć. Brak akceptacji własnej płci to zaburzenie rozwojowe, które wymaga pomocy i wsparcia ze strony dorosłych. Celem tej pomocy powinno być zaakceptowanie własnej płci, zaakceptowanie faktu, że rodzimy się kobietami lub mężczyznami. Zamiast pomocy w zaakceptowaniu własnej płci zachęca się dzieci i młodzież do odmowy akceptacji własnej płci i utrwała związane z tym zaburzenia rozwojowe. Promowanie idei, że płeć ma charakter płynny i deklaracyjny wskazuje dzieciom i młodzieży fałszywe drogi rozwoju.

4. Destabilizacja kategorii płci prowadzi do niesprawiedliwości – krzywdzi kobiety.

[M. Navratilova zarzuciła niesprawiedliwość i oszustwo tzw. transkobietom](#) biorącym udział w kobiecych zawodach tenisowych.

Powszechnie zarzucano niesprawiedliwą organizację walk bokserskich kobiet na Olimpiadzie w Paryżu z udziałem tzw. transpłciowych kobiet.

5. Destabilizacja kategorii płci prowadzi ostatecznie do likwidacji pojęcia „kobieta”.

O. Tokarczuk, w skądinąd życzliwym, omówieniu książki J. Butler „Uwikłani w płeć” pisze: „Skoro „kobieta” nie istnieje, skoro jest zaledwie pustym znakiem, to jak rozumieć emancypacyjne dążenia feminizmu – co feminizm ma wyzwalać, skoro sam przedmiot tego wyzwolenia rysuje się tak nieostro i podejrzanie”(O. Tokarczuk, *Kobieta nie istnieje*, w: J. Butler, *Uwikłani w płeć*, Warszawa 2008, s. 9).

6. Destabilizacja kategorii płci zagraża bezpieczeństwu kobiet.

Destabilizacja kategorii płci stwarza sprzyjające warunki [współżycia seksualnego mężczyzn i kobiet w więzieniach](#), gwałtów w [więzieniach](#), [gwałtów w toaletach szkolnych](#), szatniach, na basenach. Jest coraz więcej doniesień o tego typu przestępstwach.

7. Destabilizacja kategorii płci prowadzi do wielkiego cierpienia osób okaleczonych.

W publikacji „[Nieodwracalna krzywda](#)” A. Shrier opisano tragiczne losy dzieci, którym „zmieniono płeć”.

W Wielkiej Brytanii oferowano nawet kilkuletnim dzieciom hormony blokujące rozwój płciowy czy operacje chirurgiczne np. w [klinice Travistock](#). Została ona ostatnio zamknięta ze względu na udokumentowane zbrodnie na dzieciach. Wobec lekarzy kierujących dziećmi na tego typu operacje toczą się obecnie procesy sądowe.

8. Destabilizacja kategorii płci niszczy porządek prawny.

Dotyczy to m.in. poziomu fundamentu prawnego, jakim jest Konstytucja RP, jak i prawa rodzinnego oraz opiekuńczego.

Konstytucja RP mówi o ochronie małżeństwa, macierzyństwa i rodziny w art. 18: *„Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”*.

Konstytucja RP w art. 48 mówi: *„Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem”*. Wielu rodziców jest przekonanych, że syna trzeba wychować na dobrego i silnego mężczyznę, a córkę na dobrą i silną kobietę. Działanie typu drag queen/drag king to łamanie – konstytucyjnie poświadczonych - praw rodziców, to uderzenie w ich wieloletnią działalność wychowawczą.

Konstytucja RP mówi w art. 72: o ochronie dzieci przed demoralizacją: *„Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”*. Podważanie pewności płci u dzieci i młodzieży to demoralizacja niszcząca w nich zdolność do założenia w przyszłości stabilnej i szczęśliwej rodziny.

Prawo rodzinne i opiekuńcze oparte jest na podziale płci na męską i kobiecą. Matką może być tylko kobieta. Ojcem może być tylko mężczyzna. Destabilizacja kategorii płci rozsądza od postaw prawo rodzinne i opiekuńcze

9. Destabilizacja płci jest w interesie lobby firm farmaceutycznych i prowadzących kliniki tzw. zmian płci.

Osoby po tzw. tranzycji płci stają się na całe życie uzależnione od leków.

Kliniki tzw. zmiany płci zarabiają coraz więcej – to jest [olbrzymi biznes w krajach Zachodu](#)

10. Destabilizacja kategorii płci uderza w przekonanie obecne w wielkich religiach monoteistycznych o tym, że Bóg stworzył człowieka mężczyzną i kobietą (judaizm, chrześcijaństwo).

Tak judaizm, jak i chrześcijaństwo uznają za prawdę wiary fakt, że Bóg stworzył człowieka mężczyzną i kobietą, że płeć jest stwórczym darem Boga: „Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boga go stworzył; stworzył ich mężczyzną i kobietą” (Rdz 1,27). Teza, że płeć jest zmienna, zależna od wewnętrznego odczucia, oraz że jest czymś, co można dowolnie wybrać – jest sprzeczna z doktryną tych monoteistycznych religii. Dążenie do destabilizacji płci jest uderzeniem w doktrynę tych religii.

11. Zabronienie krytyki idei destabilizacji płci w imię walki z „mową nienawiści” to likwidacja wolności słowa.

Karanie za tzw. „mowę nienawiści” będzie w praktyce uniemożliwiało jakąkolwiek krytykę szkodliwej idei destabilizacji płci. Tego typu prawo będzie bowiem umożliwiało utożsamienie krytyki idei destabilizacji płci z nienawiścią do osób transseksualnych. Zlikwiduje to wolność słowa i będzie krokiem w stronę totalitaryzmu.

12. Destabilizacja kategorii płci prowadzi do całościowego chaosu społecznego i likwidacji cywilizacji łacińskiej.

Destabilizacja kategorii płci obejmuje nie jeden albo kilka wybranych, ale wszystkie ważne obszary życia społecznego. Jest to zatem próba wywrócenia całego ładu społecznego, a w konsekwencji - próba likwidacji całej dotychczasowej cywilizacji zachodniej (łacińskiej, chrześcijańskiej).

Opracowanie: dr Zbigniew Barciński, Stowarzyszenie Pedagogów NATAN